

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8 hallituksen esityksestä biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen hyväksymisestä

Eduskunta on 6 päivänä toukokuuta 1994 lähettänyt ulkoasiainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 55.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina toimistopäälliköt Asko Numminen ja Taisto Huimasaalo sekä lainsäädäntösihteeri Antti Pelttari ulkoasiainministeriöstä, luonnonsuojeluvalvoja Antti Haapanen ympäristöministeriöstä, yksikön päällikkö Rauno Väisänen ja vanhempi tutkija Jukka-Pekka Jäppinen vesi- ja ympäristöhallituksesta, apulaisjohtaja Risto Päivinen Euroopan metsäinstituutista, metsäryhmän edustaja Juha Kinnunen Luonto-Liitosta ja osastopäällikkö Eija Orpana Kemian teollisuudesta. Lisäksi suojelutoimenjohtaja Lassi Karivalo World Wide Fund For Nature -järjestöstä on toimittanut valiokunnalle kirjallisen asiantuntijalausunnon.

Ympäristövaliokunta on eduskunnan päätöksen mukaisesti antanut asiasta lausuntonsa (YmVL 6), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Käsiteltyään asian ulkoasiainvaliokunta esittää kunnioittavasti seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Rio de Janeirossa 5 päivänä kesäkuuta 1992 tehdyn biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen.

Yleissopimuksen tavoitteena on biologisen monimuotoisuuden eli maapallon eläin- ja kasvilajien sekä niiden sisältämien perintötekijöiden suojelu sekä perintöaineiksen käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukainen ja tasapuolinen jako. Yleissopimuksen sopimuspuolten tulee kehittää biologisen monimuotoisuuden suojelua koskevia suunnitelmia ja ohjelmia sekä pyrkiä ottamaan biologinen monimuotoisuus huomioon yhteiskunnan eri aloilla.

Yleissopimus on tullut kansainvälisesti voimaan 29 päivänä joulukuuta 1993. Sen on tähän

mennessä ratifioinut tai hyväksynyt 56 valtiota, mm. Pohjoismaat, EU ja suurin osa EU:n jäsenmaista. Suomen osalta yleissopimus tulee voimaan yhdeksäntenä kymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun Suomen hyväksymiskirja on talletettu sopimuksen edellyttämällä tavalla.

Sopimuksen hyväksyminen ei edellytä Suomessa lainsäädäntötoimia, mutta sille haetaan eduskunnan hyväksymistä sopimuksen merkityksen ja laajakantoisuuden vuoksi.

Valiokunnan kannanotot

Sopimuksen merkitys

YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssin (UNCED) yhteydessä Rio de Janeirossa kesäkuussa 1992 avattiin allekirjoitettavaksi nyt käsiteltävänä oleva luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen tähtäävä yleissopimus (biodiversiteettisopimus) samoin kuin ilmastomuutosta koskeva YK:n puitesopimus. Niiden lisäksi tähän mennessä tehdyistä maailmanlaajuisista ympäristösopimuksista tärkeimpiin kuuluvat otsonikerrosta ohentavien aineiden käyttöä säätelevä, 1985 solmittu otsonikerroksen suojelua koskeva Wienin yleissopimus ja sitä täydentävä Montrealin otsonipöytäkirja vuodelta 1988. Ulkoasiainvaliokunta korosti lausunnossaan n:o 1 olemassa olevan kansainvälisen ympäristösopimusjärjestelmän täydentämisen tarkeyttä maailman tulevaisuuden kannalta.

Rion konferenssin keskeisenä lähtökohtana oli luonnontaloudellisesti kestävä kehityksen periaate, jonka sisältöä käsiteltiin kokonaisvaltaisesti konferenssin yhteydessä hyväksytyissä asiakirjoissa, mm. Rion julistuksessa. Siinä painotetaan sellaista toimintaa, joka edistää luonnonmukaista elämää kehitysmaissa, ennen muuta uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvaa energiataloutta, ja arvostellaan rikkaiden maiden tuhlailevaa luonnonvarojen käyttöä ja ympäristön pilaamista. Julistuksessa teollisuusmaat

myöntävät vastuunsa, joka niillä on kansainvälisissä pyrkimyksissä kestävään kehitykseen, ottaen huomioon omien yhteiskuntiansa maailman ympäristölle asettamat paineet ja niiden hallussa olevat teknologiset ja taloudelliset voimavarat. Julistuksessa todetaan, että kestävä kehityksen saavuttamiseksi ympäristönsuojelun tulee muodostaa erottamaton osa kehitysprosessia, josta erillisenä ympäristönsuojelua ei voida ajatella.

Biodiversiteettisopimuksen allekirjoittaminen UNCED-konferenssin yhteydessä korosti ihmisen teknologisen kehityksen myötä lisääntyneitä mahdollisuuksia hallita ja muuttaa luontoa. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, ihmisen ravinnonsaannin, terveyden ja hyvinvoinnin riippuvuus biologisesta monimuotoisuudesta ei kuitenkaan ole vähentynyt. Korkean elintason maissa tavoitteeksi asetetaan usein nykyisen biologisen monimuotoisuuden siirtäminen ihmiskunnan yhteisenä luonnon perintönä mahdollisimman täydellisenä tuleville sukupolville, kun taas monien kehitysmaiden ihmisten kannalta päivästä päivään selviytyminen biologista monimuotoisuutta hyödyntämällä on välitön syy biodiversiteetin säilyttämistarpeeseen.

Biodiversiteettisopimuksen tavoitteena on biologisen monimuotoisuuden eli maapallon eläin- ja kasvilajien sekä niiden sisältämien perintötekijöiden suojelu sekä perintöaineksen käytöstä saatavien hyötyjen tasapuolinen jako. Se on ensimmäinen maailmanlaajuinen luonnonsuojelusopimus, joka koskee luonnon elollista kokonaisuutta. Aikaisemmat luonnonsuojelusopimukset koskevat vain tiettyjä lajeja. Biologisen monimuotoisuuden suojelu on tärkeä tavoite sinänsä, kasvi- ja eläinlajien säilyttäminen ja luonnon muuntumiskyvyn turvaaminen kuuluvat kestävä kehityksen edellytyksiin. Monilla luonnon järjestelmillä, esimerkiksi metsillä, on merkitystä mm. koko maapallon ilmaston tasapainolle.

Valtaosa maailman eläin- ja kasvilajeista sijaitsee kehitysmaissa, joilla ei tähän mennessä ole ollut mahdollisuutta turvata niiden suojelua ja kestävää käyttöä. Yleissopimus edistää tätä tavoitetta. Kehittyneet maat ovat sitoutuneet antamaan kehitysmaille tarvittavaa lisärahoitusta ja edistämään teknologiayhteistyötä. Kehitysmaat ovat puolestaan sitoutuneet ottamaan huomioon suojeluvälitteet kansallisissa toimintasuunnitelmissaan.

Ulkoasiainvaliokunnan käsityksen mukaan käsiteltävänä oleva sopimus on kansainvälisesti merkittävin luonnonsuojelusopimus. Ulko-

asiainvaliokunta yhtyy ympäristövaliokunnan toteamukseen, että maailmanlaajuisesta sopimusta biodiversiteetin vaalimisesta on pidettävä tärkeänä saavutuksena. Ulkoasiainvaliokunta pitää yleissopimuksen kansallista hyväksymistä välttämättömänä. Sen hyväksyminen merkitsee kansallisesti tärkeää askelta Rion konferenssin poliittisten sitoumusten toimeenpanossa.

Kansalliset toimenpiteet ja Suomen vastuu

Ulkoasiainvaliokunnan mielestä on myönteistä, että biodiversiteetin suojelu on jo entuudestaan integroitunut suomalaiseen toimintaan. Eräät meneillään olevat kansalliset hankkeet ovat omiaan tukemaan sopimuksen tavoitteita. Tällaisia hankkeita ovat metsätalouden uusi suuntaaminen, jota käsitellään tuonnempana, ja luonnonsuojelulain kokonaisuudistus, jonka tarpeellisuus entisestään korostuu käsiteltävänä olevan sopimuksen näkökulmasta.

Ympäristövaliokunta toteaa lausunnossaan, että maapallon eläin- ja kasvilajeja on nykyään laajassa mitassa kuolemassa sukupuuttoon pääasiassa ihmisen toiminnan seurauksena, vaikka monet ihmisen toiminnot, ihmisille välttämättömien tuotteiden saanti ja maapallon ekologiset perustoiminnot ovat riippuvaisia biologisen monimuotoisuuden säilymisestä.

Kysymyksessä on puitesopimus, joka ei aseta sopimuspuolten kansalliselle lainsäädännölle yksityiskohtaisia velvoitteita. Se sisältää yleiset periaatteet, joita sopimuspuolten tulee noudattaa biologisen monimuotoisuuden suojelussa ja kestävässä käytössä. Sopimus edellyttää myös Suomelta biologisen monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön strategioita, suunnitelmia ja ohjelmia, erityisesti kokonaisvaltaisen kansallisen strategian luomista, jolla turvattaisiin monimuotoisuuden huomioon ottaminen yhteiskunnan eri toiminnoissa. Sopimuksen kansallista merkittävyyttä korostaa se, että Suomessa on lähes 1 700 uhanalaista eliölajia, 600 lajia enemmän kuin vuonna 1985.

Ympäristövaliokunnan lausunnossa todetaan, että noin 43 prosenttia Suomen uhanalaisista lajeista elää metsissä. Metsäluonnon monimuotoisuuden säilyttäminen on siten maassamme ensiarvoisen tärkeää oman eläin- ja kasvilajiston säilyttämiseksi, mutta myös pohjoisen metsäluonnon säilyttämiseksi Euroopassa ja jopa maailmanlaajuisesti. Valiokunnan mielestä Suomen vastuu biodiversiteetistä korostuu erityisesti juuri boreaalisen metsäluonnon suojelussa. Suomen

rooliin soveltuu hyvin myös tekeillä olevan kansainvälisen metsäsopimuksen edistäminen. Ulkoasiainvaliokunta pitää arvokkaina vireillä olevia kansallisia hankkeita biologisen monimuotoisuuden säilyttämiseksi, jollaisia ovat mm. maa- ja metsätalousministeriössä laadittu metsätalouden ympäristöohjelma sekä ympäristöministeriössä laadittu strategia Suomen metsäluonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi. Ohjelmien perusajatuksena on saada aikaan maassamme ekologisesti kestävä metsätaloutta.

Luonnon monimuotoisuutta vaarantavista uhkatekijöistä mainitaan ympäristövaliokunnan lausunnossa metsätalous, avoimien kulttuurialueiden umpeutuminen, rakentaminen sekä erilaiset kemialliset haitat kuten ympäristömyrkyt, ilmansaasteet, öljy ja vesien pilaantuminen. Ulkoasiainvaliokunnan mielestä ilmastonmuutos on myös merkittävä uhkatekijä, erityisesti siihen liittyvä otsonikato. Valiokunta pitää siksi ilmastonmuutosta koskevaa Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimusta poikkeuksellisen merkityksellisenä. Ilmakehään pääsee ihmisen toiminnan seurauksena yhä enemmän kaasuja, jotka muuttavat maapallon lämpötasapainoa. Kysymys on kumulatiivisesta ongelmasta, josta ei voida nopeasti päästä eroon, ja siksi on tärkeää ryhtyä sen torjumiseen riittävän ajoissa. Viimeaikaiset tutkimukset osoittavat lisäksi, että hiilidioksidin määrän lisääntymisellä ilmakehässä on vaikutusta myös otsonikerroksen ohentumiseen, joten hiilidioksidin määrän vähentäminen mm. ilmastonmuutosopimuksen toteuttamisella on sitäkin tärkeämpää.

Käsiteltävänä oleva sopimus painottaa biologisen monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön sisällyttämistä yhteiskunnan eri toimintoihin. Kansallisessa strategiassa tulisi siten myös ratkaista, miten säädellään biologisen monimuotoisuuden kannalta haitallista tuotantoa ja toimintoja. Metsätalouden ohella rakentaminen ja maankäyttö ovat merkittäviä lajien uhanalaisuuden aiheuttajia, minkä vuoksi rakennuslainsäädäntöön ja maankäytön ohjaamista koskevaan lainsäädäntöön olisi sisällytettävä luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen tavoitteet. Ympäristövaliokunnan kannanottoon yhtyen ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että hallitus valmistelee ja antaa eduskunnalle ehdotuksen luonnonvarojen kestävää käyttöä sekä biologisen monimuotoisuuden ja alkuperäisen lajiston suojelua koskevaksi yleislaki tai ehdotukset erityislainsäädännön vastaavaksi uudistamiseksi.

Ulkoasiainvaliokunta korostaa, että kansal-

listen toimenpiteiden suunnittelussa tulee ottaa huomioon Suomen erityinen rooli lajien säilyttämisessä. Suomi voi kantaa omaa vastuutaan edistämällä lajien säilymistä myös lähialueyhteistyön puitteissa.

Kehitysmaiden biodiversiteetin suojelun tukeminen

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota siihen edellä jo lyhyesti todettuun seikkaan, että käsiteltävänä olevan sopimuksen useat artiklat sisältävät sopimuspuolina oleville teollisuusmaille velvoitteita kehitysmaiden auttamiseksi. Niiden tulee mm. perustaa tarvittavia laitoksia ja edistää tutkimusta biologisen monimuotoisuuden alkuperämaissa, erityisesti kehitysmaissa (9 art.); kehittää kehitysmaiden tarpeet huomioon ottaen tieteellisiä ja teknisiä kasvatus- ja koulutusohjelmia biologisen monimuotoisuuden tutkimista, suojelua ja kestävää käyttöä varten (12 art.); mahdollistaa tai helpottaa teknologian saantia ja siirtoa muille, perintöainesta luovuttaville sopimuspuolille ja erityisesti kehitysmaille (16 art.); sekä edistää kansainvälistä teknis-tieteellistä yhteistyötä biologisen monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön alueella kiinnittäen erityistä huomiota kehitysmaiden tarpeisiin ja niiden kansallisten valmiuksien kehittämiseen (18 art.). Teollisuusmaille asetetaan myös velvoite järjestää uutta lisärahoitusta kehitysmaille sopimuksen tavoitteiden täyttämiseksi tarvittavia lisäkustannuksia varten (20 art.).

Valiokunta katsoo, että biodiversiteettikysymykset tulee sopimuksen valossa ottaa asianmukaisesti huomioon Suomen kehitys yhteistyöpolitiikan yhteydessä. Valiokunnan saaman tiedon mukaan Suomessa ei ole käynnistetty kehitysmaiden maaraporttihankeita eikä Suomella ole missään kehitysmaassa biologista tutkimusasemaa, joka loisi edellytykset pysyväälle yhteistyölle luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi. Valiokunta pitää tärkeänä myös ympäristöystävällisen teknologian siirtoa kehitysmaiin. Valiokunnan mielestä Suomen roolia kehitysmaita koskevissa biodiversiteettihankkeissa on syytä muuttaa selvästi aktiivisemmaksi. Tämä edellyttää yhteistyötä eri ministeriöiden välillä, erityisesti ympäristö- ja opetusministeriöiden sekä ulkoasiainministeriön kehitys yhteistyöosaston kesken.

Biodiversiteetin yhteyttä kehitys yhteistyöhön ja siihen läheisesti liittyvään väestöpolitiikkaan korostaa se, että monien asiantuntijoiden mieles-

tä maailmanlaajuisesti suurin uhka biodiversiteetille on väestönkasvu. Valiokunta tähdentää, että biodiversiteetin turvaaminen vaatii väestöpolitiikan harjoittamisen ohella myös kulutus- ja elämäntapatottumusten muuttamista ensisijaisesti teollistuneissa maissa.

Eriytynäkökohtia

Sopimuksen 19 artikla käsittelee biotekniikkaa ja sen hyötyjen jakamista sekä biotekniikan siirrosta ja käytöstä mahdollisesti aiheutuvien haitallisten vaikutusten torjumista. Sopimuspuolten tulee mahdollisuuksiensa mukaan pyrkiä säätelemään ja valvomaan biotekniikkaan liittyviä riskejä uusien tai olemassa olevien järjestelmien avulla. Suomesta ei toistaiseksi ole siirretty geeniteknisesti muunnettuja organismeja muihin maihin, mutta tällaisia tilanteita saattaa hallituksen esityksen mukaan syntyä jo lähitulevaisuudessa.

Suomessa ei ole geenitekniikkaa koskevaa lainsäädäntöä, mutta valiokunnan saaman tiedon mukaan tätä ollaan valmistelemassa. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että asialla on kiire, sillä ETA-sopimus edellyttää tällaisen lain olevan voimassa vuoden 1995 alusta. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallituksen esitys geenitekniikkalaiksi saatetaan eduskuntakäsittelyyn riittävän ajoissa. Käsiteltävänä olevan sopimuksen sisältämä tietojenantovelvoite tulee ottaa huomioon esityksessä.

Suomen mahdollisen Euroopan unionin jäsenyyden osalta valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että jäsenyys ei lisäisi yleissopimuksesta Suomelle aiheutuvia velvoitteita. Koska yleissopimus ei kuulu EU:n yksinomaiseen toimivaltaan, kukin jäsenvaltio ratifioi sopimuksen erikseen ja vastaa kansallisesti sen täytäntöönpanosta. EU:n sisäisten määräysten soveltamisesta on sovittu Suomen liittymissopimuksessa eikä näillä direktiiveillä ole oikeudellista yhteyttä biodiversiteetisopimukseen. EU-jäsenyys toisi kyllä mukanaan Suomessa sovellettaviksi EU:n omaan sisäiseen lainsäädäntöön liittyviä määräyksiä, jotka koskevat biodiversiteetin suojelua (elinympäristö- eli habitat-direktiivi ja lintudirektiivi). EU liitti yleissopimuksen hyväksymiskirjaansa joulukuussa 1993 deklaration, jossa todetaan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden korostavan henkisen omaisuuden suojaa koskevien kansainvälisesti sovittujen oikeuksien kunnioittamista yleissopimuksen täytäntöönpanossa.

Valiokunta toteaa, että käsiteltävänä olevalla sopimuksella ensi kertaa yhdistetään luonnon monimuotoisuuden suojelu ja taloudellinen hyväksikäyttö. Hyödyntämisaspekti liittyy ennen kaikkea kehitysmaiden tavoitteisiin ja sitä kautta myös teknologian siirtokysymykseen, joka on olennainen osa sopimusta. Valiokunta toteaa, että sopimuksen teknologian siirtoon liittyvät artikkelit ovat osittain keskenään ristiriitaisia ja niiden tulkinta saattaa aiheuttaa ongelmia. Valiokunnan mielestä tulkinnanvaraisuutta on kansainvälisessä yhteistyössä pyrittävä vähentämään sopimukseen liittyvän jatkotyöskentelyn yhteydessä.

Ulkoasiainvaliokunta toteaa ympäristövaliokunnan kiinnittävän lausunnossaan ansiokasta huomiota biodiversiteettiä koskevan terminologian ja käsitteistön, mm. käsitteiden monimuotoisuus, luonnontilaisuus ja alkuperäisyys, selvittämiseen. Ulkoasiainvaliokunta on samaa mieltä tarpeesta selkiinnyttää sopimukseen liittyvää käsitteistöä sen täytäntöönpanon yhteydessä Suomessa.

Hallituksen esitykseen sisältyvien arvioiden mukaan Suomen luonnon monimuotoisuuden turvaamisesta koituisi yhteensä noin kahden miljardin markan kokonaiskustannukset. Vuosikustannukset riippuvat toteuttamisaikataulusta. Tällä hetkellä tärkeihin suojelutoimiin on valtion talousarviossa varattu määrärahoja noin 167 miljoonaa markkaa, joiden puitteissa esimerkiksi suojelualueohjelmien toteuttaminen kestäisi noin 16 vuotta. Ympäristöministeriön arvion mukaan suojelutoimien täysimääräinen toteuttaminen, mukaan luettuna valtioneuvoston päättämien suojelualueohjelmien toteuttaminen seitsemässä vuodessa, edellyttäisi vuosittain lisämäärärahoja noin 255 miljoonaa markkaa.

Kansainvälinen seuranta

Ulkoasiainvaliokunta pitää biodiversiteetisopimuksen yhtenä tärkeänä ainesosana sen yhteyteen liitettyä kansainvälistä seurantaa. Sopimuksen 23 artiklan mukaan perustetaan sopimuspuolten konferenssi, joka huolehtii sopimuksen seurannasta. Sopimuksen 26 artikla edellyttää määräajoin tehtäviä selontekoja sopimusosapuolten konferenssille niistä toimenpiteistä, joihin sopimuksen osapuoli on kansallisesti ryhtynyt sopimuksen määräysten täytäntöön panemiseksi. Tällainen konferenssi järjestetään marraskuussa 1994 ja Suomi voi osallistua siihen täysivaltaisena jäsenenä, jos ratifiointi on tapahtunut

riittävän ajoissa. Valiokunnan mielestä tähän kokoukseen valmistettava Suomen maaraaportti olisi ennen kokousta saatettava eduskuntakäsittelyyn, joka voisi tapahtua ulkoasiain- ja ympäristövaliokuntien yhteisen kuulemistilaisuuden yhteydessä. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että sekä raportin laadintaan että sen kääntämiseen englanniksi varataan riittävät määrärahat.

Sopimusosapuolten konferenssin istunnoissa tullaan käsittelemään mm. sopimuksen rahoitusjärjestelmän valintaa, tarvittavan rahoituksen määrää, rahoituskriteereitä, sihteeristön asemaa, tieteellisen ja teknisen toimielimen perustamista ja biotekniikan turvallista siirtoa koskevan pöytäkirjan laatimista. Valiokunnan mielestä on tar-

keää, että Suomi voisi osallistua täysivaltaisesti näiden sopimuksen toiminnan kannalta merkittävien päätösten tekemiseen.

Valiokunta, joka valtiopäiväjärjestyksen 45 §:n 3 momentin ja eduskunnan työjärjestyksen 24 §:n nojalla on valinnut varapuheenjohtajansa esittelijäksi antamaan tarpeellisia tietoja asiaa eduskunnan täysistunnossa käsiteltäessä, ehdottaa kunnioittaen,

että eduskunta hyväksyisi Rio de Janeirossa 5 päivänä kesäkuuta 1992 tehdyn biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen.

Helsingissä 14 päivänä kesäkuuta 1994

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa varapuheenjohtaja Donner, jäsenet Haavisto, Jaakonsaari, Korkea-aho,

Kuuskoski, Louvo, Tuomioja, Vistbacka, Väyrynen, Wahlström ja Zyskowitz sekä varajäsen Moilanen.

EDUSKUNNAN
YMPÄRISTÖVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä

9 päivänä kesäkuuta 1994

Lausunto n:o 6

Ulkoasiainvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 6 päivänä toukokuuta 1994 hallituksen esityksen n:o 55 biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen hyväksymisestä ulkoasiainvaliokuntaan valmis-televasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa ulkoasiainvaliokunnalle.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina apulaisosastopäällikkö Markus Lyra, ulkoasiainsihteri Marit Huhta, lainsäädäntösihteri Antti Pelttari, kehitysyhteistyösihteri Anu Pärnänen-Landman ja kehitysyhteistyösihteri Pertti Anttinen ulkoasiainministeriöstä, luonnonsuojeluvalvoja Antti Haapanen ympäristöministeriöstä, yksikön päällikkö Raulo Väisänen ja vanhempi tutkija Jukka-Pekka Jäppinen vesi- ja ympäristöhallituksesta, tutkimusjohtaja Eero Paaivilainen Metsätutkimuslaitoksesta, apulaisprofessori Jorma Tahvanainen Joensuun yliopistosta, apulaisjohtaja Risto Päivinen Euroopan metsäinstituutista, pääsihteri Esko Joutsamo Suomen luonnonsuojeluliitosta, metsäryhmän edustaja Olli Turunen Luonto-Liitosta, suojelutoimenjohtaja Lassi Karivalo World Wide Fund For Nature -järjestöstä, osastopäällikkö Eija Orpana Kemian teollisuudesta ja asiamies Timo Heikka Metsäteollisuudesta.

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Rio de Janeirossa 5 päivänä kesäkuuta 1992 tehdyn biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen.

Yleissopimuksen tavoitteena on biologisen monimuotoisuuden eli maapallon eläin- ja kasvilajien sekä niiden sisältämien perintötekijöiden suojeleminen sekä perintöaineksen käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukainen ja tasapuolinen jako. Yleissopimuksen sopimuspuolten tulee kehittää biologisen monimuotoisuuden suojelua

koskevia suunnitelmia ja ohjelmia sekä pyrkiä ottamaan biologinen monimuotoisuus huomioon yhteiskunnan eri aloilla.

Yleissopimus on tullut kansainvälisesti voimaan 29 päivänä joulukuuta 1993. Suomen osalta yleissopimus tulee voimaan yhdeksäntenä kymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun Suomen hyväksymiskirja on talletettu sopimuksen edellyttämällä tavalla.

Sopimuksen hyväksyminen ei edellytä Suomessa lainsäädäntötoimia, mutta sille haetaan eduskunnan hyväksymistä sopimuksen merkityksen ja laajakantoisuuden vuoksi.

Valiokunnan kannanotot

Sopimuksen hyväksyminen

Maapallon eläin- ja kasvilajeja on nykyään laajassa mitassa kuolemassa sukupuuttoon. Tämä on pääasiassa seurausta ihmisen toiminnasta. Kuitenkin monet ihmisen toiminnot ja ihmisille välttämättömien tuotteiden saanti ovat riippuvaisia biologisen monimuotoisuuden säilymisestä. Biologinen monimuotoisuus turvaa myös sinänsä maapallon ekologisia perustoimintoja. Kasvi- ja eläinlajien säilyttäminen ja luonnon muuntumiskyvyn turvaaminen ovat siten yksi kestävä kehityksen edellytys, jonka toteuttamisessa sinänsä avainasemassa ovat tasapainoisen väestökehityksen turvaaminen sekä elämäntapa ja kulutustottumusten muuttaminen.

Maapallon biologisen monimuotoisuuden suojeleminen on joka tapauksessa ihmiskunnan tulevaisuuden kannalta yksi keskeisiä kysymyksiä. Siksi ympäristövaliokunta pitää erittäin tärkeänä saavutuksena sitä, että asiasta on sovittu maailmanlaajuisesti.

Kysymyksessä on puitesopimus, joka ei aseta sopimuspuolten kansalliselle lainsäädännölle yksityiskohtaisia velvoitteita. Se sisältää yleiset pe-

riaatteet, joita sopimuspuolten tulee noudattaa biologisen monimuotoisuuden suojelussa ja kestävissä käytössä. Sopimus edellyttää myös Suomelta biologisen monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategioita, suunnitelmia ja ohjelmia. Monia tällaisia on meillä jo tehty tai valmisteilla, mutta sopimus edellyttää vielä kokonaisvaltaisen kansallisen strategian huomista, jolla turvattaisiin monimuotoisuuden huomioon ottaminen yhteiskunnan eri toiminnoissa.

Kokonaisvaltainen strategia monimuotoisuuden turvaamiseksi on ympäristövaliokunnan mielestä Suomessa tarpeen, sillä meillä on tämänhetkisen tietämyksen mukaan 1 692 uhanalaista eliölajia eli 600 lajia enemmän kuin vuonna 1985. Sopimus on siten merkittävä myös kansallisesti. Kun sopimus on luonteeltaan puitesopimus, sen veloitteiden toimeenpanossa voidaan myös Suomen erityisolosuhteet ottaa riittävästi huomioon. Ympäristövaliokunta pitääkin välttämättömänä sopimuksen hyväksymistä ja esittää ulkoasiainvaliokunnalle,

että se mietinnössään esittäisi eduskunnalle biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen hyväksymistä.

Puoltaessaan sopimuksen hyväksymistä ympäristövaliokunta samalla korostaa sen kansallisen täytäntöönpanon tärkeyttä. Suomen tulisi olla niiden maiden joukossa, jotka käyttävät yleissopimusta oman lainsäädäntönsä, hallintonsa ja käytäntöjensä kehittämiseen luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Valiokunta tarkasteleekin lausunnossaan vielä erikseen Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelemiseen liittyviä näkökohtia. Niin ikään valiokunta kiinnittää erikseen huomiota kansainväliseen yhteistyöhön kasvi- ja eläinlajien perintöaineksen suojelussa ja saatavuudessa sekä esittää joitakin huomioita sopimuksen käsitteistöstä.

Sopimuksen käsitteistöstä

Valiokunnan saamien asiantuntijalausuntojen mukaan biologisen monimuotoisuuden käsite on sopimuksessa ja esityksen perusteluissa määritelty hyvin. Ongelmallisena on sen sijaan pidetty sitä, että esityksessä on monimuotoisuuden synonyyminä käytetty myös käsitteitä luonnontilaisuus ja alkuperäisyys.

Maapallon pohjoisella puoliskolla luonnontilaiset alueet ovat usein lajistoltaan yksinkertaisia. Pohjoisten alueiden kasvi- ja eläinlajistojen

säilyttämiseksi niitä on kuitenkin tärkeää suojella. Samalla tavoin lajiston alkuperäisyys voi olla yksinkertaista, mutta silti arvokasta säilytettäväksi.

Käsitteellisesti jossain määrin ongelmallisena on pidetty myös sitä, että esityksessä perustellaan kulttuurimaiseman säilyttämistä monimuotoisuuden käsitteellä. Kulttuurivaikutteisten ympäristöjen — muun muassa ranta-, lehto- ja suoniittyjen, hakamaiden ja ketojen — eläin- ja kasvilajien lisääntyminen on aiheutunut ihmisen toiminnasta. Käsitteellisesti oikeampaa olisikin perustella näiden alueiden lajien suojelua kulttuuriperinteellä.

Sopimuksessa on edelleen valiokunnan saaman selvityksen mukaan esimerkiksi bioteknologia-sanaa käytetty siten, ettei ole selvää, koskeeko se vain geeniteknikkaa ja sen käyttöä vai myös perinteistä biotekniikan käyttöä.

Ympäristövaliokunta kiinnittääkin huomiota siihen, että sopimusta Suomessa täytäntöönpannassa siihen liittyvä käsitteistö tulisi selkiinnyttää.

Monimuotoisuuden suojelu Suomessa

Saadun selvityksen mukaan noin 43 % kaikista uhanalaisista lajeistamme elää metsissä. Toiseksi eniten uhanalaisia lajeja elää erilaisilla kulttuurialueilla (21,4 %), seuraavaksi eniten kallioilla (9,3 %), vedessä (9 %) ja rannoilla (8,2 %). Metsätalouden jälkeen lajeja uhkaavat eniten avoimien kulttuurialueiden umpeutuminen (16 %), rakentaminen (12 %) sekä erilaiset kemialliset haitat kuten ympäristömyrkyt, ilmansaasteet, öljy ja vesien pilaantuminen (yht. 7 %).

Metsäluonnon monimuotoisuuden säilyttäminen on siten meillä ensiarvoisen tärkeää. Paitsi Suomen oman eläin- ja kasvilajiston kannalta suojelu on tarpeen myös pohjoisen metsäluonnon säilyttämiseksi Euroopassa ja jopa maailmanlaajuisesti.

Metsien käyttöön ja hoitoon liittyen on jo valmisteltu useita hankkeita, joissa biologinen monimuotoisuus on otettu huomioon. Tällaisia ovat muun muassa maa- ja metsätalousministeriössä laadittu metsätalouden ympäristöohjelma sekä ympäristöministeriössä laadittu strategia Suomen metsäluonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi. Ohjelmien perusajatuksena on saada aikaan ekologisesti kestävä metsätalous Suomessa.

Kestävän metsätalouden toteuttamisen katsotaan merkitsevän sitä, että

— metsien uusiutumiskyky ja elinvoimaisuus on turvattu

— kansantalouden kannalta tarvittava puuraaka-aineen tuotanto on turvattu

— luonnonvarojä hoidetaan ja käytetään siten, että metsien, soiden ja vesistöjen monimuotoisuus ei vähene

— metsätalous ylläpitää talousmetsissä selaista vaihtelevuutta, joka luo edellytykset runsaalla eliöstölle

— metsien, soiden ja vesistöjen monikäyttömahdollisuudet turvataan

— paikallisen väestön toimeentuloa ei vaaranneta

— tulevien sukupolvien mahdollisuus käyttää metsiä, soita ja vesistöjä hyväkseen monipuolisesti sekä paikallisella, kansallisella että kansainvälisellä tasolla ei vaarannu.

Kestävän metsätalouden toteuttaminen edellyttää suojelualueita sekä talousmetsien metsänhoidon kehittämistä niin, että metsien monimuotoisuuden säilyttäminen ja elvyttäminen sisällytetään kaikkiin metsätalouden toimenpiteisiin.

Ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön ohjelmissa on valiokunnan mielestä esitetty hyvät lähtökohdat talousmetsien metsänhoidon kehittämiselle. Valiokunta kiirehtii periaatteiden viemistä käytäntöön. Tämä edellyttää muun muassa luonto- ja ympäristönäkökohtien sekä metsäluonnon monimuotoisuuden suojelun sisällyttämistä metsälakeihimme, taloudellisia ohjauskeinoja, siirtymistä monitavoitteiseen metsäsuunnitteluun, metsän käsittelytapojen kehittämistä, metsäorganisaatioiden ja ympäristöviranomaisten ja -järjestöjen yhteistyötä sekä yksityisten maanomistajien neuvontaa ja ohjausta.

Metsävarojen ekologisessa käytössä Suomen tulisi toimia mallimaana. Tämä lisäisi myös taloudellista kilpailukykyämme. Lisäksi on huomattava, että talousmetsien hoitaminen luonnonarvoja kunnioittavalla tavalla vähentää tarvetta perustaa varsinaisia suojelualueita luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä varten.

Suojeltua metsämaata on Suomessa tällä hetkellä 2,6 % maan koko kasvillisesta metsäalasta. Valtioneuvoston vahvistamista suojeluohjelmista on toteuttamatta 400 000 hehtaarin suuruinen ala, joista yksityismaiden osuus on puolet.

Valiokunta pitää tärkeänä suojeluohjelmien toteuttamista siten, että Suomeen muodostuu suojelualueiden verkosto. Suojeluohjelmien toteuttamisen pääasiallisena esteenä ovat kuitenkin olleet rahoitusongelmat. Tästä syystä suoje-

luohjelmat on perusteltua asettaa tärkeysjärjestykseen. Kiireellisimpiä ovat vanhojen metsien ja lehtojen suojelu. Yli puolet metsien uhanalaisista lajeista elää lehdöissä. Vanhojen metsien lajeja on taas noin 20 % kaikista uhanalaisista lajeista. Vanhojen metsien suojelun kiireellisyyttä korostaa erityisesti se, että ne ovat muutoin nopeasti häviämässä.

Metsätalouden ympäristöohjelmassa lähde-tään siitä, että vahvistetut suojeluohjelmat toteutetaan vuoteen 2000 mennessä. Valtion taloudellinen tilanne huomioon ottaen ohjelmassa katsotaan, että alueiden valtiolle hankkimisen ohella tulisi käyttää myös muita keinoja suojelun toteuttamiseen, muun muassa valtion maaomaisuuden käyttöä maanvaihtoihin. Ympäristövaliokunta tukee näitä ehdotuksia. Valiokunta katsoo lisäksi, että joillakin alueilla luontoarvoja voidaan suojella myös maksamalla korvauksia alueen käyttörajoituksista, jotka voivat olla myös määraaikaisia. Uudenlaisen rahoitusjärjestelmän kehittäminen luonnonsuojelualueiden verkoston luomiseksi olisi tärkeää paitsi metsäluonnon suojelemiseksi myös muiden sellaisten alueiden suojelemiseksi, joilla on uhanalaisia lajeja, kuten kulttuuriympäristöt, kalliot, vedet ja rannat.

Yleissopimus painottaa biologisen monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön sisällyttämistä yhteiskunnan eri toimintoihin. Kansallisessa strategiassa tulisi siten myös ratkaista, miten säädellään biologisen monimuotoisuuden kannalta haitallista tuotantoa ja toimintoja.

Metsätalouden ohella rakentaminen ja maankäyttö ovat merkittäviä lajien uhanalaisuuden aiheuttajia. Tämän vuoksi valiokunta painottaa sitä, että rakennuslainsäädäntöön ja maankäytön ohjaamista koskevaan lainsäädäntöön tulee sisällyttää luonnon monimuotoisuuden turvaamisen tavoitteet.

Niin ikään valiokunta pitää tärkeänä saaristomerelle ja Pohjois-Karjalaan perustettujen ns. biosfäärialueiden toimintojen turvaamista ja kehittämistä. Näillä alueilla säilytetään ja tutkitaan yhtäältä luonnon monimuotoisuutta ja toisaalta luonnonvarojen kestävää käyttöä. Siellä on täysin suojeltuja alueita ja yhteistoiminta-alueita, joissa paikallinen väestö asuu ja elää perinteisessä elämänmuodossa. Saaristomeren alueella kysymys on lähinnä kalastuksesta, Ilomantsissa ja Lieksassa pientilojen hoidosta ja pienimuotoisesta metsätaloudesta. Luonnonarvojen puolesta saaristoalue on ainutlaatuinen. Pohjois-Karjalassa taas on kysymys metsäluonnosta, suolualueista ja suurpedoista.

Saaristomeren ja Pohjois-Karjalan biosfääri-alueet kuuluvat maailmanlaajuiseen biosfääri-alueiden verkostoon, jossa ne edustavat omaleimaista suomalaista luontoa. Alueilla tehtävä tutkimustyö on valiokunnan mielestä tärkeää yleissopimuksen tavoitteiden toteuttamisessa. Tällä hetkellä meillä ei ole riittävästi tietoa monimuotoisuuden suojelusta ja kestävästä käytöstä.

Kokonaisuutena arvioiden valiokunta katsoo, että käsiteltävänä olevan yleissopimuksen täytäntöönpanemiseksi tulisi Suomeen säätää puitelaki tai uudistaa vastaavasti erityislainsäädäntöä ohjaamaan biologisen monimuotoisuuden suojelua ja kestäväää käyttöä. Luonnon monimuotoisuuden suojelu liittyy meillä usean lainsäädännön alaan, esimerkiksi luonnonsuojelulainsäädäntöön, rakennuslakiin, metsälakeihin, metsästyslakiin, kalastuslakiin, vesilakiin, maasoliikennelakiin, kaivoslakiin ja ympäristövaikutusten arviointia koskevaan lakiin. Jos sopimuksen täytäntöönpano jää ohjelmatyypin strategian varaan, valiokunta epäilee, etteivät eri alojen suojelutavoitteet muodostu riittävän yhdenmukaisiksi ja ettei eri viranomaisten yhteistointa toimi toivottavalla tavalla. Puitelakivaihtoehtossakin olisi erityislainsäädännössä tarpeen antaa tarkemmat alakohtaiset säännökset.

Ympäristövaliokunta esittää ulkoasiainvaliokunnalle,

että se mietinnössään edellyttäisi hallituksen valmistelemaan ja antavan eduskunnalle ehdotuksen luonnonvarojen kestäväää käyttöä sekä biologisen monimuotoisuuden ja alkuperäisen lajiston suojelua koskevaksi yleislaiksi tai ehdotukset erityislainsäädännön vastaavaksi uudistamiseksi.

Perintöaineksen suojelu ja saatavuus

Yleissopimus tunnustaa valtioiden täysivaltaisen oikeuden omiin luonnonvaroihinsa, jolloin myös perintöaineksen luovutusta koskeva päätösvalta on kansallisilla hallituksilla. Sopimuksella turvataan näin perintöainesvaroja

omistavien sopimuspuolten mahdollisuudet hyödyttää luovuttamastaan perintöaineksesta. Sopimuspuolia kehoitetaan sopimuksessa lisäksi jakamaan perintöaineksen tutkimuksesta saatavia hyötyjä perintöainesta luovuttavan sopimuspuolen kanssa ja mahdollisuuksien mukaan tekemään bioteknistä ja muuta tutkimustyötä yhdessä luovuttavan sopimuspuolen kanssa.

Näillä sopimuksen määräyksillä parannetaan erityisesti kehitysmaiden mahdollisuuksia biologisen monimuotoisuuden suojeluun. Tätä valiokunta pitää merkittävänä asiana, sillä valtaosa maailman eläin- ja kasvilajeista sijaitsee kehitysmaissa. Siellä lajit ovat myös kaikkein uhanalaisimpia. Kehityksmailla ei ole ollut mahdollisuutta turvata lajistojensa suojelua eikä kestäväää käyttöä.

Teollisuusmaat ovat sopimuksessa lisäksi sitoutuneet antamaan tarvittavaa lisärahoitusta ja edistämään teknologiayhteistyötä kehitysmaiden kanssa. Ympäristövaliokunta katsoo, että Suomen tulee ohjata kansallista kehitysyhteistyötukea biologista monimuotoisuutta tukevan sopimuksen periaatteiden mukaisesti nykyistä enemmän luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä koskeviin hankkeisiin. Saadun selvityksen mukaan Suomen tähänastinen osallistuminen tällaisiin hankkeisiin on ollut vaatimatonta.

Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Suomen eliölajeista vain muutamia kymmeniä on kaupallisessa käytössä. Tämä merkitsee sitä, että myös meillä on runsasti potentiaalia luonnonvarojemme hyödyntämiseen. Kun käsiteltävänä olevalla sopimuksella turvataan kunkin valtion täysimääräinen oikeus omiin luonnonvaroihinsa, tulisi Suomen panostaa tutkimukseen omien resurssiemme hyödyntämiseksi.

Edellä olevan perusteella ympäristövaliokunta esittää kunnioittaen lausuntonaan,

että ulkoasiainvaliokunta ottaisi mietintään laatiessaan huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Seppänen, varapuheenjohtaja Vanhanen, jäsenet Biaudet,

Hautala, Ihmäki, Jääskeläinen, Kautto, Korkea-aho, Kuuskoski, Myller, Rask, Virrankoski ja Vuorensola.

ULKOASIAINVALIOKUNNAN
MIETINTÖ N:o 9/1994 vp HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ
SUOMEN LIITTYMISESTÄ EUROOPAN UNIONIIN
TEHDYN SOPIMUKSEN ERÄIDEN MÄÄRÄYSTEN
HYVÄKSYMISESTÄ

Kansikuva: Wäinö Aaltosen veistos ”Tulevaisuus” eduskunnan istuntosalissa. Valok. Ola Laiho.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 9/1994 vp	1	<i>Vastalauseita</i>	43
1. Asiantuntijat	1	I (Jarmo Wahlström)	43
2. Hallituksen esitys	2	II (Pekka Haavisto)	47
3. Suomen kansainvälisen ympäristön muutos	2	III (Paavo Väyrynen, yhtyvät: Raimo Vistbacka	
Yleinen kehitys	2	ja Juha Korkeaoja)	48
Länsi-Euroopan integraatiokehitys	4	IV (Juha Korkeaoja, Paavo Väyrynen)	69
4. Euroopan unionin rakenne ja luonne	6	V (Raimo Vistbacka)	73
5. Suomen integraatiopolitiikan kehitys	8	VI (Hannu Kempainen)	83
Integraatiopolitiikka ennen vuotta 1992	8	Sanasto	88
Päätös liittymisneuvotteluista ja eduskun-		LIITTEET	91
nan asettamat neuvottelutavoitteet	9	Perustuslakivaliokunnan lausunto n:o 14/1994 vp	91
Liittymisneuvottelut	10	Hallituksen esitys	91
Yleisarvio EU-liittymissopimuksesta ja		Valiokunnan kannanotot	92
-jäsenyydestä	10	Yleistä	92
6. EU-jäsenyyden vaikutukset Suomen ulko- ja	11	Eduskunnan suostumus	92
turvallisuuspolitiikkaan	11	Lakiehdotuksen käsittelyjärjestys	92
EU:n yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka		Yleisarvio	92
Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja		Yksityiskohtia	93
EU-jäsenyys	13	Noudatettava perustuslainsäätämisyjärjestys	94
Suomen suhteet Venäjään ja Baltian maihin		Muita seikkoja	95
sekä pyrkimykset lähialueillaan	14	<i>Eriäviä mielipiteitä</i>	97
Pohjoismainen ja Itämeren alueen yhteistyö	15	I (Johannes Leppänen, Eeva-Liisa Moilanen,	
Kehitysyhteistyöpolitiikka	17	Pekka Viljanen, Matti Väistö)	97
7. EU-jäsenyyden vaikutukset Suomen talous-	17	II (Tero Mölsä)	98
ja muuhun yhteiskuntapolitiikkaan	17	III (Ensio Laine)	99
Sisämarkkinat	18	IV (Marjut Kaarilahti)	102
Vapaa liikkuvuus ja unionin kansalaisuus	19	Lakivaliokunnan lausunto n:o 6/1994 vp	104
Tulliliitto ja kauppapolitiikka	20	Valiokunnan kannanotot	104
Talous- ja rahapolitiikka	22	Vaikutus Suomen oikeusjärjestykseen ja	
Kilpailu- ja teollisuuspolitiikka	22	oikeudenhitoon	104
Energiapolitiikka	23	EY:n tuomioistuimien	106
Kuluttajapolitiikka	23	Yhteistyö oikeus- ja sisäasioissa	106
Tutkimus- ja kehitystyö	23	<i>Eriäviä mielipiteitä</i> (Sulo Aittoniemi, yhtyvät:	
Maatalous- ja kalastuspolitiikka	23	Tina Mäkelä, Ismo Seivästö ja Iivo Polvi)	107
Alue- ja rakennepolitiikka	28	Valtiovarainvaliokunnan lausunto n:o 6/1994 vp ..	109
Sosiaali- ja terveyspolitiikka	29	Taloudelliset vaikutukset	110
Liikennepolitiikka	30	Yleistä	110
Kulttuuri-, koulutus- ja tutkimuspolitiikka ..	31	Kansantaloudelliset vaikutukset	110
Ympäristöpolitiikka	32	Vaikutukset julkiseen talouteen	110
Veropolitiikka	34	Valmisteverotus	111
Taloudelliset vaikutukset	35	Ympäristöverotus	112
8. Yhteistyö oikeus- ja sisäasioissa	37	Työllisyys	112
9. EU-jäsenyyden vaikutukset Suomen oikeus-	38	Alue- ja rakennepolitiikka	112
järjestykseen ja päätöksentekojärjestelmiin	39	Sosiaalitoimi	113
Julkisuusperiaate	40	EU:n sosiaali- ja terveyspolitiikka	113
10. Ahvenanmaan asema	41		
11. Suomen toiminta Euroopan unionissa	42		
12. Liittymissopimuksen voimaansaattaminen ...			
(Ponnet)			

	Sivu		Sivu
EU-maiden kansallinen politiikka	113	2.1. Maatalous	142
Suomalainen sosiaali- ja terveyspolitiikka	114	2.1.1. Yleistä	142
Järjestöjen rooli	114	2.1.2. Rakennepolitiikka	143
Sivistystoimi	115	2.1.3. Hinta- ja markkinapolitiikka	144
Yleistä	115	2.1.4. Kasvinsuojelu	146
Koulutus	115	2.1.5. Eläinlääkintä	148
Tutkimus- ja kehitystyö	115	2.2. Puutarhatalous	149
Kulttuuri	115	2.3. Elintarviketeollisuus	149
Rahapelitoiminta	116	2.4. Kalastus	150
Hallinto	116	2.5. Erityiskysymyksiä	151
<i>Eriäviä mielipiteitä</i>	117	2.5.1. Lannoitteet	151
I (Asko Apukka, Timo Laaksonen)	117	2.5.2. Luonnonmukainen tuotanto	151
II (Jouko Jääskeläinen)	119	2.5.3. Porotalous	152
Hallintovaliokunnan lausunto n:o 3/1994 vp	120	3. EU-jäsenyyden vaikutukset metsätalouteen	152
Hallituksen esitys	120	4. Maaseutupolitiikka	153
1. Johdanto	120	5. Elintarviketalouden tulevaisuus muuttu-	153
2. Alue- ja rakennepolitiikka	121	vassa toimintaympäristössä	
3. Henkilöiden vapaa liikkuvuus ja Euroopan		<i>Eriäviä mielipide</i> (Erkki Pulliainen, Osmo	
unionin kansalaisuus	123	Polvinen, Heikki Riihijärvi, Annikki Koisti-	
4. Oikeus- ja sisäasiat	124	nen, Timo Järvelä)	155
5. Vaikutukset kunnallishallintoon ja -talouteen	128	Puolustusvaliokunnan lausunto n:o 1/1994 vp	157
6. Vaikutuksista valtionhallintoon	129	Unionin puolustusulottuvuus	157
<i>Eriäviä mielipiteitä</i>	130	Suomen turvallisuus- ja puolustusvaihtoehdot ..	158
I (Erkki Pulliainen, Raila Aho)	130	Muita näkökohtia	159
II (Pirkko Laakkonen)	130	Sivistysvaliokunnan lausunto n:o 7/1994 vp	161
Liikennevaliokunnan lausunto n:o 5/1994 vp	132	Valiokunnan kannanotot	161
1. Euroopan unionin liikennepolitiikka	132	1. Yleistä	161
1.1. Maantiiliikenne	132	2. Koulutus	162
1.2. Rautatieliikenne	132	Yleissivistävä koulutus	162
1.3. Ilmaliikenne	133	Ammatillinen koulutus	163
1.4. Merenkulku	133	Ulkomaalaisten koulutus	163
1.5. Liikenneverkostot	133	3. Tutkimus- ja kehitystyö	163
2. Euroopan unionin viestintäpolitiikka	134	4. Kulttuuri	164
2.1. Teletointa	134	Suomen virallisten kielten asema	164
2.2. Viestintä	134	Kasettimaksut	164
2.3. Tiedonkulun vapaus Euroopan unionissa	134	Veikkaus- ja rahapelitoiminta	164
2.4. Postipalvelut	134	Arvonlisävero	164
3. Ulkomaankauppa ja kuljetukset	134	5. Saamelaiset	165
4. Euroopan unionin jäsenyyden keskeinen		Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunto	
sisältö ja merkitys	134	n:o 4/1994 vp	166
<i>Eriäviä mielipiteitä</i>	135	Hallituksen esitys	166
I (Riitta Myller)	135	Yleistä	166
II (Esko Seppänen)	136	Sosiaali- ja terveysturvan lähtökohdista	167
Maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunto n:o		Talouden ja sosiaalipolitiikan yhteys	168
5/1994 vp	137	Sosiaali- ja terveysturvan taso ja sisältö	168
Valiokunnan kannanotot	140	Lakisääteisen eläke- ja tapaturmavakuutuksen	
1. Yleistä	140	asema	169
1.1. Hallituksen esitys	140	Sosiaaliturvan rahoitus	169
1.2. Elintarviketalous	140	Talousvaliokunnan lausunto n:o 6/1994 vp	171
1.2.1. Nykytila	140	1. Euroopan unionin jäsenyyden yleiset vaiku-	
1.2.2. Neuvottelutulos	141	tukset Suomen kansantalouteen	171
1.2.3. Sopimuksen yleiset vaikutukset		2. Euroopan yhteisön sisämarkkinat	173
elintarviketalouteen	141	3. Kilpailu- ja teollisuuspolitiikka	173
2. EU-jäsenyyden vaikutukset elintarvike-		4. Tulliliitto ja kauppapolitiikka	174
talouteen	142	5. Energiapolitiikka	174
		6. Kuluttajapolitiikka	175

	Sivu		Sivu
7. Tutkimus- ja kehitystyö	175	Ympäristövaliokunnan lausunto n:o 7/1994 vp	186
8. Euroopan talous- ja rahaliitto	175	Valiokunnan kannanotot	186
<i>Eriäviä mielipiteitä</i>	176	EU:n ympäristöpolitiikasta	186
I (Jouko Jääskeläinen, Martti Korhonen, Markku Koski, Johannes Leppänen, Markku Vuorensola)	176	ETA-sopimus ja EU-jäsenyys	187
II (Olli Rehn, Jarmo Laivoranta)	177	Maatalouden ympäristötuki	187
Työasiainvaliokunnan lausunto n:o 7/1994 vp	179	Elinympäristödirektiivi (92/43/ETY)	189
ETA- ja EU-jäsenyyden eroavuuksia työ- oikeuden alalla	179	Kasvinsuojelutuotedirektiivi (91/414/ETY) ..	189
Työllisyys	180	Ydinjätteen maahantuonti ja loppusijoitta- minen	189
Rahastot	180	Ympäristönsuojelun taloudelliset ohjauskei- not	191
Työelämän kehittäminen	181	Lähialueiden ympäristöongelmien hoita- minen	191
Tasa-arvo ja työelämä	182	Rantojen suojelu	191
Integraatiokehitys	183	EU ja julkisuusperiaate	191
<i>Eriäviä mielipiteitä</i>	183	<i>Eriäviä mielipiteitä</i>	192
I (Eila Rimmi, Pekka Leppänen)	183	I (Matti Vanhanen)	192
II (Lea Mäkipää)	185	II (Toimi Kankaanniemi)	193
		III (Juha Korkea- aoja, Markku Vuorensola, Kyösti Virrankoski)	194

